

на діяльність кластерів та підприємств, що працювали у сфері НДДКР, а починаючи з 2000 року, фінанси уряду були спрямовані на створення Баскського передового науково-дослідного центру і кооперативних науково-дослідних центрів, які б співпрацювали між собою. В результаті таких дій уряду ріст інвестицій у НДДКР показав позитивну динаміку і в даний час складає 2 % від ВВП, що є середнім показником по ЄС [2, с. 16].

Таким чином, наведені приклади відображають потреби країн ЄС в більш глибокій необхідності підвищення конкурентоспроможності. Правильна реалізація цих заходів, а також додаткових заходів по всій Європі, дозволить ЄС збільшити свою конкурентоспроможність і підтримувати європейську соціальну модель. Наведені приклади можуть бути корисними у застосуванні і для трансформації української економіки.

Перелік посилань:

1. *Berndt M. Restoring EU Competitiveness / M. Berndt, G. Muent. – Luxembourg: European Investment Bank, 2016. – 47 p.*
2. *Rebuilding Europe's Competitiveness. – Switzerland: World Economic Forum, 2013. – 30 p.*

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ ЯК ФАКТОР АКТИВІЗАЦІЇ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КРИЗИ

К.С. Нестерова, к.е.н.

Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса

Посилення процесів глобалізації світових ринків, залежності країн від світової фінансової інфраструктури, активізація недостатньо контрольованих фінансових потоків обумовили сучасний нестабільний стан світового господарства. Протягом останніх років відбулися суттєві зміни як економічного характеру, такі як кризи заборгованості окремих країн, девальвації національних валют, так і неекономічного – зміна політичних систем, активізація конфліктів національних інтересів провідних країн світу, посилення міжнародного тероризму тощо. За таких мов світова економіка суттєво скоротила темпи зростання ВВП з 4,4 % у 2010 р. до 2,6 % у 2015 р. [1]. Різко зменшився внесок у ВВП стратегічних галузей національних економік. Так, у 2015 р. лише 27,7 % доданої вартості створювалося у промисловості. Навіть у кризовий період 2009 р. цей показник складав 28,2 % [1].

В таких складних економічних умовах розвиток міжнародного туризму має стати пріоритетом державної економічної політики країн, що мають для цього відповідні ресурси, і фактором поступової активізації світового господарства. Досвід таких країн як США, Африка, країни Карибського басейну свідчить про те, що туризм має значний рівень резистентності до кризових явищ, швидко відновлює темпи зростання і практично за рік основні показники розвитку туризму повертаються до докризових значень.

Однак сучасні дослідження МВФ доводять те, що такий взаємозв'язок туризму і кризового явища є здебільшого тоді, коли криза мала фінансово-економічні передумови [2, 3]. Це пов'язано з тим, що основним фактором мотивації споживачів при придбанні туристичної послуги є ціна, яка значно зменшується у період кризи з метою активізації попиту.

В разі терористичної атаки або стихійного лиха реакція туристичних прибуттів є вже гострішою. Наприклад, у Туреччині після серії терористичних актів кількість туристичних прибуттів впала на 10 %, що спричинило зменшення ВВП країни на 0,3-0,5 % [4].

Таким чином, суттєвим обмеженням розвитку міжнародного туризму є низький рівень безпеки туристичних подорожей. З цією метою розраховується світовий індекс спокою, за яким у 2016 р. перші місця займали Ісландія, Данія та Австрія. Експертна оцінка цього показника відбувається за трьома категоріями: рівень безпеки і захищеності в суспільстві, участь у локальних та міжнародних конфліктах, мілітаризація. До найменш безпечних країн, зокрема для туристів, у 2016 р. віднесено такі: Сирія, Ірак, Афганістан, Україна, Судан, Лівія, Пакистан [5].

Вочевидь для України та інших країн, які мають значні туристично-рекреаційні ресурси, необхідним є посилення державного контролю за безпекою туристів. Виявлення інструментів та заходів з підвищення рівня безпеки туристів потребує чіткого визначення її сутності та класифікації факторів безпеки. Погоджуючись з деякими елементами у визначенні безпеки у роботах [6-8], вважаємо, що з метою підвищення рівня безпеки туризму мають бути реалізовані такі заходи органів публічної влади, як організація поліцейського нагляду у туристичних містах, контроль за забрудненням локального навколишнього середовища, координація дій основних учасників туристичного бізнесу, контроль за дотриманням туристичними підприємствами вимог фінансової стійкості

ті, прозорості фінансової звітності, трудового законодавства, вимог до якості послуг, що надаються, контроль за використанням застарілих транспортних засобів тощо.

Таким чином, міжнародний туризм має стати одним з ключових напрямків відновлення темпу зростання світової економіки, що потребує реалізації комплексної державної політики, спрямованої на підвищення рівня туристичної безпеки.

Перелік посилань:

1. *The World Bank data* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.worldbank.org/topic/economy-and-growth>.
2. *The International Monetary Fund* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imf.org/en/publications/wp/issues/2016/12/31/caribbean-growth-in-an-international-perspective-the-role-of-tourism-and-size-40025>.
3. *IMF Working Paper. Recession and Policy Transmission to Latin American Tourism: Does Expanded Travel to Cuba Offset Crisis Spillovers?* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/Cepzei/Downloads/wp1132%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Cepzei/Downloads/wp1132%20(1).pdf).
4. *Turkey's Economy Hit By Declining Tourism* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.imf.org/en/news/articles/2017/02/21/na230217turkeys-economy-hit-by-declining-tourism>.
5. *Business Insider UK* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.businessinsider.com/most-dangerous-countries-in-the-world-2016-6>.
6. Голод А. П. *Безпека туризму як об'єкт регіональних економічних досліджень* / А. П. Голод // *Інноваційна економіка*. – Вип. 4. – 2014. – С. 190-194.
7. Kovari I. *Safety and Security in the Age of Global Tourism* // I. Kovari, K. Zimanyi // *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*. – Budapest, 2011. – №3-4. – Vol. 5. – P. 59-61.
8. Mansfeld Y. *Tourism, Security and Safety. From Theory to Practice* / Y. Mansfeld, A. Pizam. – Routledge, 2005. – 376 p.

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ ПОСЛУГАМИ

*Л.М. Побоченко, к.е.н., доцент
Національний авіаційний університет, м. Київ*

В умовах глобальної конкуренції сфера послуг утворює ядро постіндустріальної економіки. У більшості країн збільшуються частка послуг в структурі ВВП, зростає кількість зайнятих цій галузі, а також розвивається міжнародна торгівля послугами. Послуги перетворилися в головний сектор економічної активності і джерело зайнятості у світовій економіці.

За даними Світової організації торгівлі (СОТ) світовий експорт комерційних послуг в 2015 році знизився на 6,4 % до 4676 млрд. дол. США в поточних доларах в порівнянні з 4993 млрд. дол. США в 2014 році. Майже всі регіони показали зменшення експорту послуг від 0,9 % до 9,8 % у 2015 році, за винятком найменш розвинених країн (НРК), де зареєстровано зростання на 3,1 % у порівнянні з 2014 роком. Найбільший спад експорту комерційних послуг в європейських країнах на 9,8 %. Також різкий спад в країнах Південної та Центральної Америки на 4,3 % та Азії на 3,4 % [1].

Причинами стрімкого падіння експорту комерційних послуг є зниження цін на міжнародних ринках у 2014-2015рр. на нафту, газ й інші енергетичні та сировинні товари. Разом з цим, на світовому фінансовому ринку відбувалася поступова зміна обмінних курсів – долара США та євро. Також, занепокоєність у підприємницькому середовищі багатьох країн світу, пов'язану з потрясіннями на китайському фондовому ринку та подальшими перспективами розвитку китайської економіки. А під впливом санкцій західних держав проти Росії за її агресію проти України відбувалися певні зрушення в географії зовнішньої торгівлі як товарами, так і послугами не лише Росії, а й ряду інших держав.

Щодо категорій послуг, то найбільше падіння в торгівлі комерційними послугами в 2015 році зареєстровано у транспортних послуг майже 10 %, так як ціни на морські перевезення насипних вантажів впали до рекордно низького рівня. Послуги, що супроводжують товари показали 5,9 % спаду. Інші види експорту послуг, такі як поїздки та інші комерційні послуги (категорія, які містять у собі фінансові послуги) продемонструвала зниження близько 5,5 %.

Найбільший обсяг міжнародних послуг за всіма групами припадає на розвинені країни, але поступово зростає й частка країн, що розвиваються за окремими групами послуг. Наприклад, в торгівлі фінансовими послугами зростає частка Сінгапуру, Бахрейну, Гонконгу, що пов'язано із загальною спеціалізацією країн на цих послугах. На світовому ринку послуг лідерами серед розвинених країн є країни ЄС, США, Китай, Японія, Індія, Сінгапур Швейцарія, Гонконг, Південна Корея та Канада (найбільші експортери послуг на які припадає 75,4 % світового експорту послуг), а також є країни ЄС, США, Китай, Японія, Сінгапур, Індія, Росія, Південна Корея, Канада та Швейцарія (найбільші імпортери послуг на, які припадає 68,2 % світового імпорту послуг).